

Hví ikki avtaka børnini eisini?

Vorðið sum húsarhald, sum hugsar minst um børnini. Tað verið seg privat, lands ella kommunalt

Í farnu viku bórast tey tíðindi, bæði frá Kommunufelagnum og frá einstøkum kommunum, at fleiri av landsins kommunum vóru so illa fyri, at reimin má spennast enn nøkur hol.

Sagt varð, barnafrádrátturin má takast burtur, og kanska barnaansingin eisini.

Orsøkin til, at fleiri kommunur eru sera illa fyri, er lóguballið mikla fyri at takka. Nú koma tímurburðarnir frá teirri tíðini, tá ov nógv bar til. Einku var óført. Eingin kommuna, við virðing fyri sær sjálvari, kundi til dømis vera ein graslíkisvøll fyri uttan. Og hetta uttan mun til, um kommunan frammanundan skyldaði upp um ovastu fjallatinar í nánd.

Ov litið til børnini

Í samband við ætlaðu skerjingarnar í barnafrádráttinum og á barnaansingarøkinum verður sagt, at flestu av útreiðslunum, kommunurnar hava, eru lógarbundnar, og tí er eingin annar vegur nú at ganga, enn at leggast eftir teimum yngstu á bygd og í bý.

Eitt býar- ella bygdarhúsarhald er ikki stórt óðrvíst enn eitt heilt vanligt privat húsarhald, har ein ávís, stórri ella minni, rúgva av pengum eru at ráða yvir.

Tað er beint, sum sagt verður, at ein kommuna hevur fleiri fastar, og harav eisini lógarbundnar útreiðslur, og hesar mugu rindast um ein vil ella ei. Men sama er eisini við privata húsarhaldinum.

Í privata húsarhaldinum skal sambært lóg skattur gjaldast, og harafturat eru so margar útreiðslur, sum ein ikki á nakran hátt sleppur undan. Húsautreiðslur, SEV, telefon, sjúkrakassi o.s.fr. Men tá allar tær heilt føstu útreiðslurnar eru goldnar, skuldi helst verið nakað eftir til klæði, mat v.m. Og við hesum "avlopspengum" má húsast sum frægast. Øll tey eg kenni, hugsa í hvussu er fyrst og fremst um, at børn teirra

fáa tað tey skulu hava, og síðani kann so túrurin koma til hini. Luxus kemur vanliga í síðstu røð.

Hjá mongum kommunum tykist at vera óvugt. Eftir at føstu (lógarbundnu) útreiðslurnar eru goldnar, verður hugsað um alskyns meira ella minni óneyðugar lögur, og um nakað so er eftir, kunnu børnini kanska koma upp í part.

Hvussu við kvinnuni

Ein skuldi mangan ikki trú, at kvinnur yvirhøvur hava valrætt. Tær eru í mongum førum nógv verri fyri enn menn. Hetta gáa kommunustýrslimir sjáldan um, og litið hoyrist frá nøkrum umboðandi sjónarmiðini hjá hesum forfjónaða stætti í samfelagnum.

Hevur nakar hugsað um, hvussu kvinnur, sum hava børn í barnaansingargaldrinum, vera fyri, eftir at barnaansingin verður tikin av. Er hetta ikki tað sama sum at geva teimum beinleiðis boð um at fara heim til kjógrýturnar? Jú - tað kunnu kanska eisini vera mennir, sum fara heim at passa børnini, - góðan morgun Føroyar!

Hevur eingin hugsað um, at tað er vorðið alt meira vanligt, at kvinnur, sum gerast við barn, verða ríknar úr stavið?

Hevur eingin hugsað um, at truplari er hjá kvinnum í barnsburðargaldrinum at fáa starv? Hví bolar landsstýrið enn uppskotinum um at útreiðslurnar, arbeiðsplássini hava orsaka av barnsburðaróloyvi, skulu býttast út á øll arbeiðspláss, soleiðis at figgarviður-skiftini hjá einum arbeiðsplássi ikki skulu vera ein forðing í, at tey hava ráð til, at seta kvinnur í arbeiði?

Stórri vald til kommunurnar

Nú vita vit, at fer lógmaður bert á wc, er Sundstein skjótur at spæla lógmaður, og tá nýtir hann allar lýstir til at markera seg við onkrum smartum uppskoti. Eitt av hesum er

at lata kommununum stórri vald. Millum annað á barnaansingarøkinum.

Vit hava longu fingið eitt boð upp á, hvat Kommunufelagið og fleiri kommunur halda um hetta øki, og hvussu høgt tað verður sett. Hetta átti um ikki annað at sagt Javnaðarflokkinum í landsstýrinum nakað.

Kunnu vit ikki fáa greitt at vita frá Javnaðarflokkinum í Tinganesi, hvat hann heldur um at lata kommununum stórri vald á eitt nú barnaansingarøkinum?

Undir onkrari vaðing í Tinganesi er, sum eg havi skilt okkurt, sum kallar seg Kommunala Eftirlitið. Og mær vitandi stendur í samgonguskjalinum, at Kommunala Eftirlitið skal fáast at :

virka betri í neyvari samstarvi við búskapardeildina, so betri eftirlit og stýring fæst á kommunalunum lántøkum og lögum.

Kann Javnaðarflokkinur í landsstýrinum ikki minna landsstýrismannin í kommunumálum, Jógvan Sundstein, á hendan setning, sum hann eftir øllum at døma hevur gloymt?

Tað man neyvan vera mansbarn í Føroyum, sum ikki er fullgreitt yvir, at figgarliga støðan hjá samfelagnum ikki er hin besta. At øll mugu gera sítt ítarsta at spara er eisini greitt, men mangan tykist sparingarnar fyrst og fremst at ganga út yvir tey veikastu í samfelagnum.

Tórfinn Smith

politisk
viðmerking

Tvær sannar stuttsøgur

Stuttsøga 1:

Aral-sjógvurin

(Kelda: »Dagbladet«, Noreg - 12.11.91.)

Aralsjógvurin í Sovjet (millum Kasakhstan og Usbekistan) er heimsins fjórði størsti innsjógur. Størsta dýpi er (var) 66 m og viddin er (var) 68.000 km², ið svarar til uml. 50 ferðir Føroyar. Ongar áir renna frá sjónum, men fyri at halda vatnleguni, tørvur sjónum í meðal 35 milliarðir tons av frískum vatni árliga. Í fjør fekk hann einans 2 milliarðir og er vatnlegan síðani miðskeiðis í 60-unum sokkin uml. 15 m. Samlaða vatnmongdin í sjónum er minkað við uml. 50%.

Prestigu-verkætlan Khrustjovs — ein umhvørvis- og búskaparvanlukka

Fyrst í 60-árunum tók Sovjet-leiðslan (Nikita Khrustjov) ta prestigu-avgerð, at veita áirnar, sum runnu í Aralsjógvin, í eina risa vatnskipan til nýggjar bummullsvøltur í Karakum-oyðimørkini. Frá hesum veltum rennur so vatnið aftur í Aralsjógvin, men nú blandað við eiturleivdum frá handilstöðunum og eitursprenningum (móti skordýrum).

Bummullsfarmframleiðslan — »hvíta gull framleiðslan« — var ein av størstu prestigu-verkætlanum Khrustjovs í strebanini at endurreisa búskapin í Sovjet. 35% av bummullsfarmleiðsluni her gevur hall, hóast fólk enn í dag arbeiða fyri trælaløn, men hetta er sum ein dropi í havinum ímóti tí ræðuliga umhvørvisvanlukku, ið nú kemur undan kavi — ein umhvørvisvanlukka, ið verður mett millum heimsins allar størstu.

Eitring, sjúkur, oyðimørk og evnafrøðisligt AIDS

Hvat er hent?

Vatnið, luftin og jørð-

in eru vorðin eitrad. Har, ið fyrr vóru gróðarmiklir skógar, er í dag oyðimørk, og sandstormar oyðileggja dyrkilendi og lunguni hjá menniskjunum. Sjógvurin er doyggjandi og havna-býir, fiski- og farmaskip liggja í dag í oyðimørkini, 150 km frá sjónum.

Øll, sum búgva kring Aralsjógvin, eru vorðin meira og minni sjúk. Tey hava magatrupulleikar, hjartasjúkur, krabba-mein, gulsótt og blóðtrot. Í meðal liggur hvør íbúgvi kring sjógvin tvær ferðir á sjúkrahúsi um árið. Pinkubørnini nokta at sugva, tí móðurmjólkin er selt. Barnadeyðatalið, sum í Sovjet-samveldinum liggur um 23 pr. túsund, er í økinum 125, og har afturat verður hvørt tiggjunda barn føtt brekað.

Umhvørvisvanlukkan hevur ført til evnafrøðisligt AIDS, siga serfrøðingarnir. Lívsvandamiknið eitur frá leivdunum frá handilstöðunum hevur ávirkað immunskipanina hjá menniskjunum, so tey fáa somu sjúkueyðkenni sum AIDS.

Stjórnen skyldar upp á stýrisdeildina og stýrisdeildin upp á stjórnenina.

Stuttsøga 2:

Eiðisvatn

(Kelda: Klæmint Weihe v.fl.)

Eiðisvatn er fjórða størsta vatn í Føroyum.....

Prestigu-verkætlan SEV's — ein umhvørvis- og búskaparvanlukka

Fyrst í 80-unum tók SEV-leiðslan ta prestigu-avgerð, at

Landsstýrið skyldar upp á SEV og SEV skyldar upp á landsstýrið.

Tormóður Dahl